

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisli se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Sprava in strah pred njo.

Da se grof Taaffe v teh dnevih pogaja s Čehi in Nemci, naj se napravi med njimi neka sprava ter preneha dolgi in pogubni razpor, to je znano in z vlado želi to tudi vsak, ki še ima srce za srečo naše države. Bode-li pa kaj iz tega ali pa gredó na konci možje kje vsaksebi s staro mržnjo v srci? Odgovor na to vprašanje pa se nič ne da tako iz lehka, kajti težave so pri tem velike, najbolj za c. kr. vlado. Njej je in morá biti na tem veliko, da se ji ne namnoži vsled sprave več dela in kar še potegne višje, več stroškov.

Oboje pa ji preti, ako se razdeli češka dežela v skupine, nemške in češke. In ravno za to stojé Nemci, Čehom pa ni po volji, ampak le-ti bi radi, da ostane vse pri starem. Edino, kar želé, je to, da dobi češki jezik povsod tisto pravico, kakor jo ima že doslej nemški in sta si torej ona posledj prava brata. To pa sopet Nemcem ne gre v glavo, ter čejo skupine nemških krajev za-se in v njih naj bode potlej le njih jezik doma, češki pa nima v njih nobene pravice.

Glavno je torej sedaj na Dunaji brž to vprašanje; če se ono in pa kako se razmota, tega sedaj človek ne more reči in brž jo še pogodimo najbolje, ako rečemo, da počakajmo na sklep shoda. Nekaterim se dozdeva celo, da še tega sklepa ne doživimo v kratkem, ampak da se shod brž ko ne pretrga in odloži za poznejše dni, more biti tje do poletja. Kar se tiče naše misli, ne rečemo, da ne bode tako na zadnje v resnici.

Ali nam tudi dnes ni za to, da izpovemo našim bralcem, kaj da mislimo mi o tem shodu. Nam je veliko več na tem, da jim pokažemo, kaj rekó naši Nemci ali bolje listi, ki pišejo za-nje, k temu shodu. In v tem smemo reči, da so si v strahu, ne za to, da ne pridejo možje na Dunaji do sprave, ampak za to, da je vendar-le mogoče, da se pride do nje. To bi za-

nje bila največja nesreča. Kaj bi pač pisali potem še v „Tagespošti“, v „Mariboržanki“ ali v „Vahtarici“? Da se Nemci potiskajo na steno, tega bi vendar-le ne mogli več legati bralcem in o drugem, o rečéh, ki se godé pri nas, to se v malih besedah pove vse: Mi Nemci smo visoko na konji; vse povsodi v dež. zboru, dež. šolskem svetu, okr. zastopih, pri c. kr. namestništvu, c. kr. okr. glavarstvih, c. kr. okr. sodnijah, c. kr. dež. sodniji v Celji, c. kr. višji sodniji v Gradci — pri vseh teh in drugih uradih so Nemci prvi in v njih skorej ni prostora za Slovenca. Ali to še nam ne more biti zadosti; mi še čemo za nemško ljudstvo več. Ono je sicer že izvoljeno ljudstvo, ker je nemško; to se vidi vse povsodi, ali ker se pač nam tako ljubi, zato se mu godi še vse eno krivica; mi trpimo še torej vedno krivico. Kličimo tedaj na pomaganje, če ne gre drugače, tudi one naše brate, ki so zunaj črno-rmenih soh!

To in enako pa vzprejme še bralec sicer eno ali drugokrat, ali v vsacem listu bilo bi mu že vendarle preveč. To vedó možje, ki imajo pri nas nemške liste v rokah, izlasti pa še tisti, ki štejó za-nje, ako jim kaj primanjkuje, zato bi jim bila sprava med Čehi in Nemci, da ne rečemo več, bolj, kakor neljuba in ko bi mogli, najeli bi si tistih, pogubnih streliv, ki so neki ruskim nihilistom v navadi, za to, da razženó one možje vsaksebi, ki sedé v teh dnevih pri mizi grofa Taaffe. Le-ti so za nje največja nevarnost.

Sedaj se kaže pač še z večjo ali manjo pravico na Češko, češ, da trpé ondi Nemci neznano veliko krivice in češka dežela je daleč, kdo ne bi torej verjel, da je tako, kakor stoji črno na belem n. pr. v „Vahtarici“? Oj in tako milo se stori človeku pri srci, če bere v njej o stiskah! Tako doslej; drugače pa bode pač potem, če ne bode več take stiske na Češkem. To vedó oni možje, ki polnijo predale svojih listov o stiskah Nemcev in zato jih je strah sprave.

Izvolitev lavantinskih škofov.

(Dalje.)

V nedeljo, dne 27. oktobra napoči veseli den posvečenja novega škofa.

Preden pa škofovsko posvečenje opišemo, naj še rešimo nekatera druga vprašanja.

Kakov razloček pa je med mešniškim in med škofovskim redom? Oba reda obsega isti šesti sv. zakrament, namreč zakrament mešniškega posvečenja, samo da je škofovsko posvečenje polnost ali spolnjenje zakramenta mešniškega posvečenja. Če bi tedaj duhovsko oblast, katero daje šesti sv. zakrament, zamogli meriti, dalo bi škofovsko posvečenje polno mero, mešniško pa ne polne mere le-te oblasti. Škofov red je torej vršič, je cvet ali sad mešništva. Kakor namreč ima sad v sebi seme, iz katerega se izklijejo ali izcimijo mlada drevesa, tako daje škofovsko posvečenje oblast, da škof zamore druge mlade duhovnike in nove škofo postavljati in posvečevati, katere oblasti nima noben mešnik.

Škofovo posvečenje se mora vsakikrat vršiti ali v nedeljo, ali na praznik kakega sv. apostola. Nedelja je namreč tisti den, katerega je sv. Duh razlil nad apostole obilnost svojih darov; ali pa se ima goditi na den kakega apostola, ker so škofi pravi nasledniki in resnični namestniki apostolov.

Škofa, kateri novega škofa posvečuje, zovemo škofa posvečevalca, a mladega škofa zovemo škofa posvečenca. Poleg škofa posvečevalca pa morata pri škofovskem posvečevanju še dva druga škofa prisotna in na pomoč biti, in le takrat, kedar je pretežavno ali nemogoče trojih škofov dobiti, smeta po posebnem dovoljenju rimske stolice na mesto dveh pomočnih škofov stopiti dva opata, ki imata pravico nositi škofovsko palico in kapo.

V cerkvi, v kateri škofa posvečujejo, sta pripravljena in dostojno ozaljšana dva altarja, eden za škofa posvečevalca, a eden, za škofa posvečenca. Tudi se morata den pred posvečenjem oba škofa postiti, ker so se postili in molili tudi apostoli, ko so pokladali roke na Savla in Barnabo ter jih posvečevali v apostolsko službo.

Zjutraj ob osmih tedaj se je pomikala dolga procesija v stolno cerkev. Najnaprej sv. križ, potem bogoslovci in duhovstvo Solnograško, potem duhovniki gostje, stolni kapitol, potem pomočna škofa, dr. Kahn namreč, Krški škof in posvečen škof Haller Solnograški, in med njima naš novi škof in slednjič še nadškof s polno svojo asistenco.

Škofovsko posvečenje se začne s tem, da škofa, ki sta na pomoč, posvečenca, oblečenega v obleko mešniško, vodita k škofu posvečevalcu, kateri jih pričakuje, sedeč pred altarjem. S tem

obredom se je ohranil spomin na tiste čase, v katerih so se najjaki in celo sveti možje skrivali, se jokali in prosili, naj jim nikar ne nakladajo bremena škofovske službe na ramena; zato so jih morali v časih siliti, da so stopili pred altar ter prejeli škofovsko posvečenje. Ali saj so tudi našega novega premilostnega škofa med sv. obredi čestokrat tako solze oblile, da skoraj niso vedeli, kje so stali in kaj se z njimi godi.

Zdaj starejši izmed obojih škofov spregovori ter reče škofu posvečevalcu: „Prečastni oče! Sv. mati, katoliška cerkev, zahteva, da temu tukaj prisotnemu mešniku breme škofovske službe naložiš“. Škof posvečevalec odgovori: „Imate apostolsko pooblastilo?“ Škof odgovori: „Imamo ga“. — Noben mešnik namreč ne sme v škofa posvečen biti, dočim ga niso sam sv. Oče za škofa potrdili. (Da je naša škofija izvzeta, smo zgoraj rekli.) (Dalje prih)

Gospodarske stvari.

Tržna cena za sadje.

Cena sadju na debelo je bila na Dunaji do 30. decembra 1889 ta-le: Jabolka rdeča 20 do 28 kr. za klg., tafetinec 28—44 kr., renete rjave 20—36 kr., renete rmene 20—36 kr., maršlanček 16—24 kr., vince (batulenske) 20—24 kr., jabolke za kuho 14—20 kr., hruške 70—80 kr., grozdje 75—90 kr., orehi 14—40 kr., kostanji 21—25 kr. za klg.

Nekaj o odstavljenji teleta.

Mlada doba je pri živini važna, nič manj, kakor pri človeku. Vsled tega gleda gospodar pa tudi pri živini na to, da ji postreže, kar ji le more in se ogiblje vsega, kar ji vtegne biti na škodo. In žal, da mu še pri vsej njegovi skrbi ne steče vselej prav, kaj pa še le, če pušči živino v mladi dobi še v nemar!

Kar se tiče telet, izgodi se najraje, da jih odstavimo prerano. To se izgodi pa rado za to, ker se zdi gospodarju, da mu krava preveč shuja, ako sesa tele dalje časa ali pa da vstreže gospodinji, ki bi po svoji strani rada brž ko brž koristi od krave. Ali tako ravnanje je prav napačno in zakaj? Tele, kedar se odstavi, tirja obilne in tečne krme, sicer postane mršavo, shuja in žalostno ga je gledati, kako ti zastaja v rasti. Gospodar to tudi vidi, toda ne išče uzroka za to v preslabi krmi, ampak meni, da mora tele pač izgubiti mlečno meso in še le potem se začne rediti iz nova.

Ali kaj bi živinče ne shujalo, ako ne dobi va-se, česar mu je treba, da se razvija v redu! Ker ne dobi več mleka, se ve, da žre, kar se mu polaga, ali to je po gostem le trda in suha krma. Take pa živinče ne prežveka do volje

ker še nima čvrstih zobi in tudi želodec še je v njem preslab in zato je ne prebavlja, kakor je treba. Škoda nastane po tem takem gospodarju vselej in ni je več moč popraviti do cela. Da je gospodar ne trpi in to po lastni krivnji, za to se naj umni gospodar ravna po teh-le ravnilih, kakor se mu jih podaja v „Novicah“. Goveda imajo, kakor vsi drugi prežvekovalci, 4 želodce. Prvi trije, to je „vamp“, „kapica“ in „devetogub“ — le-ti pripravljajo povžito krmo za prebavljanje, ki se vrši prav za prav še le v četrtem želodci, „siričniku“ po imenu. Sesnemu teletu niso prvi trije želodci še razviti, kajti vamp, ki je pozneje največji, je manjši pri sesnih teletih, kakor siričnik. Sesnemu teletu rabi namreč le siričnik za prebavljanje, dokler se živi z mlekom. Za tega delj tudi ne more živeti tele v prvem času ob trdih snovéh, ker jih ne more prežvekati, niti spraviti v vamp, ker je ta premajhen in še premalo razvit. Zato jih tudi ne more prebaviti. V prvem času morejo teleta živeti le ob kapljivih krmih, kakor je mleko. Ker se pa doslej ni še posrečilo napraviti pijače, s katero bi teletom nadomeščali mleko brez vsake škode na zdravju in rasti, za tega delj se morajo toliko časa popolnoma ali vsaj nekoliko rediti z mlekom, da se zobje in prvi 3 želodci zadosti razvijejo za uživanje in prebavljanje trdih in suhih krmil. Če se ne ravnamo po tem vodilu, shušjajo nam gotovo teleta, ker morajo stradati. Med stradanjem se sicer shuššanim in mršavam teletom sčasoma prvi trije želodci razvijejo, toda zelo počasi vsled pomanjkljivega krmljenja. Zato pa močno zastanejo v rasti. Mnogo telet pokazimo z napačnim odstavljanjem za celo življenje in ona niso več za pravo rabo. Velika napaka je toraj, če odvezamo teletom prezgodaj mleko z neprimernim odstavljanjem. (Konec prih.)

Sejmovi. Dne 16. januarija v Gradci in na Bregu v Ptuji (za svinje.) Dne 17. januarija v Kapelah pri Brežicah, v Gornji Radgoni, v Petrovčah in v Tilmiči pri Lipnici. Dne 18. januarija v Poličanah (za svinje). Dne 20. januarija v Arnoži, na Malih Rodnah, pri sv. Lenartu v slov. goricah. Dne 21. januarija na Teharji in dne 22. januarija v Mozirji, v Mariburgu in Radgoni.

Dopisi.

Iz Kapel blizo Brežic. (Pred volitvijo) Naš g. župan ni „naše gore list“. Ne vemo pa, kaj mu je, da tako dolgo zopet volitve ne naznani. Ali se je preveč veselil, da bi ga ednoglasno zopet na tron posadili, ali se pa boji, da bi mu trdo šlo? Kakor se vidi, je zadnje bolj verjetno, kajti naš g. župan se na vse kraje vozari in si volilcev nabira, ker vidi,

da mu domači občani vsega ne zaupajo, poprijel se je tujih in sosednjih faranov. Nekoč se je bil v neko krčmo zaletel; tam je našel bližnje sosednje občane iz Bojzne in takoj veli prineesti vina dovolj na mizo in je pričel agitacijo ž njimi. Bojim se, da so že morda pozabili tisti Bojzničani, kako je ta g. župan kedaj iz njih norce delal, ali v najhujši sili se je sedaj premagal in jih je začel vabiti na volišče. Enake pohode je začel na druge kraje, nikamor mu ni predaleč, še celo do Ločkega g. župana se je potrudil in mu svoje težave tožil. Ravno tako tekajo njegovi mešetarji na vse kraje, kjer je le kaj upanja in kake pomoči. Bati se je za vse, da se jim ne bi še zadnje betvo možgan zmedlo pri tolikem trudu. Ni treba za pravičnega župana pač nikoder glasov iskati, kajti naša občina je dosti velika in ima čez 500 volilcev. Čemu je torej treba še jih več loviti? Morda bi pa rad, da bi bil on in bi njegovi odborniki in „roti“ bili kar z dve sto glasi v vsakem volilnem razredu voljeni. Take slave pa gotovo ne bodo dosegli. Dosti se jih pač veselil te volitve, saj se bodo pa zopet nasitili. Eden „rot“ se je bahal, kako mastnega prešiča da že redi g. župan za čas volitve. No pa še kaki sod naj jim pomije, da si bodo geslo zamočili zopet za tri leta! Taki so nekateri naši občanje, gotovo bi še to malo vere, ki je še imajo, dali za kos slanine in za kozarec čvicka. Našej enaka volitva je bila pred dvema letoma na Bizeljskem; tamošnji g. župan je odlagal tako dolgo volitev, dokler se je dalo in pozval je tudi vse na pomoč. Še celo g. okrajni glavar je volilcem prigovarjal, pa vse ni nič zdalo; g. župan je moral tron zapustiti in tako se bo gotovo tudi njegovemu svaku zgodilo, preden bo to stoletje poteklo. Prej so tam mislili, da drugi ni za to in zdaj vidijo, da je. Tudi pri nas je še drugih, ne samo g. Sorčič.

Od Sotle. (Županstvo.) Pri nas se zdaj godi, kakor se je godilo nekemu bogatinu na smrtni postelji. Ko ga prijatelj obišče toži mu, da je v njegovi hiši dvojni strah, namreč: jaz se bojim, da bom umrl, moji domači se pa bojijo, da bom še ozdravel. G. Sorčič se boji isto tako, da bo prepadel, mi se pa bojimo, da bo še župan. Njemu se bere bojazen že na obrazu, drži se tako černo, kakor da bi ga grizlo. To je res premisliti, saj ga že dosti stane za prvo volitvo in zdaj še zopet! Na vmes pa še pride kaka globa za kake zamude, kajti nasilni boj volitve in poleg še uradovanje, pa prihodnji račun: to mu beli nemško glavo, ali kaj to! Če mu v tem prav ne ide, pošlje pa po „Jaka“ v Brežice, naj mu proračun sestavi in mu še na vmes bojni načrt za bližnje volitve raztolmači. Kdor to vse plača, tega vam zdaj ne morem naznaniti; kedar bom jaz imel roko do računov, tedaj vam pa naznanim vse. Ako mi

slavno uredništvo dovoli še naprej prostora, pride nam še že beseda na g. župana uradovanje, volitev, račune; znabiti vam še razodenem kako posebno skrivnost. Prav prijazno jed jim je županova žena obljubila, katero na tem mesto zamolčim, jako sramotno je pa za naše občane, da se take prilike poslužujejo, ni gotovo, da bi še prihodnja volitev obstala, kaj še bo potem pa za tretji boj in če bo g. Sorčič župan, stalo bo ga dosti, zdaj že obeča za dan volitve, da ima k redu 150 gld., to je velika svota in bode se gotovo njegovim volilcem že dolgo postiti, če čejo na dan volitve oglodati toliko kosti. Za take gladuhe je pač dobro, da se volitva ponaylja, obžalovanja pa je vreden g. župan, da ima tako zastradane volilce. Kako grdo je pač za moža, ki mu je prosto, da voli, kogar hoče, pa se da za jed zapeljati. Na dan volitve bodo pač iz mnogih krajev na Vas, dragi rojaki, se ozirali, kako da bote volili; tisti, ki bodo stali pod zastavo z geslom: vse za vero, dom in cesarja, bojo ostali v lepem spominu, lačenbergerji bodo pa zapisani v črne bukve.

Iz Laškega trga. (Marsikaj.) [Konec] Akoravno že tako postopanje pravici v lice bije, imenovanemu gospodu in njegovim pristavšem to vendar še nikdar ne zadostuje, sklicati se mora temveč še društvo „Fortschritt“ k zborovanju in povabiti se morajo se ve, da ednaki zagrizenci iz Celja, Zidanega mosta in kdo vé, od kodi še vse. Da udrihajo pri taki priložnosti ti možaki po Slovencih, razvidno je iz predloga, ki ga je dr. Schwab iz Laškega trga v tem zboru stavil ter izrekel, naj zbor sklene resolucijo, s katero naj se potem njih poslanec Foregger na to opozori, da je bojda že skrajni čas za izstop nemških poslancev iz državnega zbora. Da se je ta predlog enoglasno sprejel, menda ni treba omenjati. V tem času tedaj, ko si vlada na najvišjo željo našega presvitlega cesarja prizadeva razburjene narode sopet pomiriti in spraviti, v času, ko doni po celem krščanskem svetu zaželeni glas: „Slava Bogu na višayah in mir ljudem na zemlji“ — v tem času si upa ta doktorček, ki živi večinoma ob slovenskih groših, take naklepe kovati, delati razprtije med ljudstvom in Nemce hujskati, da bi se še bolj kujali! Dobro, g. doktor, do sedaj Vas nismo od te strani poznali, a sedaj vemo, komu se moramo zahvaliti, če mir med slovenskim in nemškim prebivalstvom na južnem Štajarji čedalje bolj ginéva. Zapomnimo si to Slovenci, zapomnite si to, posebno Vi narodno zavedni zastopniki sosednjih občin, ter skrbite, da se naseli v Laškem trgu prej ko prej še drugi zdravnik, kateri se bode z zdravljenjem bolnikov, ne pa s tako politiko pečal, kateri se ne bode njegove pomoči prosečim nasproti izgovarjal, da sedaj nima časa, da pride

pozneje domu, da mora v gostilni svojo igro igrati itd. Nikjer menda v nobenem okraji ni primeroma letos toliko otrok na vnetici grla (diftiritis) umrlo, kakor ravno tukaj. Ker tedaj do tacega zagrizenca in nasprotnika, kakoršnega se nam je omenjeni g. doktor v zadnjem času pokazal, ne moremo imeti več zaupanja, želeti je tedaj, da narodne občine, posebno sv. Krištof in Marija-Gradec, nekaj žrtvujete, da se nam drug zdravnik preskrbi. Gospodu županu v Laškem trgu pa priporočamo, da naj rajši gleda na to, da bode v svoji pisavi, ktere bojda ne more nihče brati, napredoval ter naj skrbi, da se javni prostori in ceste v trgu po sejmovih pravilno snažijo, kar je gotovo bolj potrebno, kakor v društvu „Fortschritt“ rogoviliti ter se pred vsem svetom smešiti. Drugokrat še več o tem društvu. Rodoljub.

Iz Ljubljane. (Razpis častnega darila.) Da bi pospešila razvoj slovenske pripovedne književnosti, razpisuje „Matica Slovenska“ po določilih Jurčič-Tomšičeve ustanove 200 goldinarjev častnega darila povesti slovenski, obsezajoči najmanj 10 tiskovnih pól. Snov bôdi, zajeta iz zgodovine ali sploh iz življenja naroda slovenskega. Povest mora biti spisana tako, da po obliki in vsebini svoji ustreza umetniškim zakonom pripovedne književnosti ter poleg tega ugoti literarnim namenom „Matice Slovenske“. Pisatelj, kateremu se prisodi častno darilo iz novcev Jurčič-Tomšičeve ustanove, prejme vrhu tega za svojo povest še navadno pisateljsko nagrado, katere plačuje „Matica Slovenska“ po § 15. svojega opravnega reda po 20—30 gld. za tiskovno póló. Rokopisi naj se brez pisateljevega imena pošiljajo odboru „Matice Slovenske“ do dne 1. junija 1890. l. Pisateljevo ime naj se pridene rokopisu v zapечатem listu, na katerem je zapisano dotično geslo. Večkrat se je poudarjalo, da „Matica Slovenska“ podaja svojim članom premalo leposlovnega berila. S tem razpisom hoče Matičin odbor pokazati, da ga je resna briga, po vsi svoji moči pospešiti tudi razvoj leposlovne književnosti slovenske ter svojim članom podati v roko lepo zabavno knjigo. Zatoraj se pa podpisani odbor tudi nadeja, da ga bodo pisatelji slovenski podpirali v njegovem trudu ter se častno odzvali njegovemu domoljubnemu pozivu.

Iz Ptujja. (Za dijaško kuhinjo) v samostanu č. gg. oo. minoritov v Ptujji so z nova naslednji velečastiti in častiti gospodi, oziroma slavni zastopi darove poslali blagovolili: Preč. g. Modrinjak Matija, inf. prošt v Ptujji 10 fl., vlč. g. Meško Jakob, župnik pri št. Lovrenci v Slov. gor. 5 fl., vlč. g. Ropert Šuta, dekan v Zavrču 5 fl., vlč. g. Hajšek Anton, dekan v Slov. Bistrici 2 fl., preč. g. dr. Muršec Jožef, umir. prof. v Gradci 5 fl., č. g. Hržič Jožef, žup. v Spodnji Polskavi 5 fl., č. g. Meško Mart.,

žup. v Kapelah pri Radgoni 5 fl., č. g. Cajnkar Jakob, žup. v Ormoži 2 fl., č. g. Munda Frančišek, kapl. v Ormoži 1 fl., č. g. Grabar Miha, umir. žup. pri sv. Urbanu v Slov. gor. 2 fl., č. g. Antolič Janez, žup. na Ptujski gori 1 fl., č. g. Simonič Frančišek, kapl. v Zavrču 3 fl., č. g. Črnko Marko, vikar v Ptuji 1 fl. 5 kr., č. g. Bratuša Alojz, beneficijar v Ptuji 1 fl. 5 kr., č. g. Majcen Ferdo, prof. v Ptuji 1 fl., č. g. Šalamon Frančišek, mestni kaplan 1 fl. 5 kr. Pri pogrebu č. g. Ostrca Frančiška v Cirkoveh nabral č. g. o. Hrtiš 12 fl. 70 kr. „Neimenovau“ 1 fl., g. dr. Ploj Jakob, odvet. v Ptuji 4 fl., g. prof. Kunstek Luka v Ptuji 2 fl., g. prof. Cilenšek Martin v Ptuji 1 fl., g. Klobučar Anton, c. kr. sod. pristav v 2 fl. in „Slavni okr. zastop Ptujski“ 60 fl. Vsem preblagim darovateljem in iskrenim ljubiteljem učeče se gimnazijske mladine bodi v povračilo najprisrčnejša zahvala in stoterni: Bog plati! Nadaljne milodare vsprejema č. g. c. Hrtiš, žup. in gvardijan na Ptuji.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Lehko se umeje, da gleda sedaj vsak rodoljub na shod českich in nemških veljakov na Dunaji. Iz njega pride vzboljšanje ali pa tudi more biti shujšanje zmotnjav, ki so doslej na Českem pa, kakor se dozdeva nam, brez vsake potrebe. Kriva jih je le velika trma tacih mož, ki bi radi za svoje ljudi vse pravice, drugim pa je ne pusté prav nobene, vsaj radi ne. To pa pač ni domoljubje! — Kedaj da se snide drž. zbor na novo, to še ni gotovo, najbrž še le h koncu tega meseca. V gosposki hiši pride menda najprej v razpravo Gautsch'ev načrt nove šolske postave. Težko pa, če bode kedaj iz njega postava. — V Gradci biva 62 odvetnikov ali „jezičinih doktorjev“. Pri tolikem številu se lahko umeje, da jim manjka dela in zato si ga iščejo drugod, v raznih društvih, iz katerih se seje prepir in zato delo za advokate med ljudi. Od tod „Südmark“ in cela vrsta advokatov v njej! — Dež. razstava bode letos v mesecih avgust in september v Gradci in odbor, ki jo pripravlja, razpošilja že sedaj glede nje razna poročila, toda samo v liberalne, nemške liste. To je slabo priporočanje za-njo. — Na slov. Koroškem zasleduje c. kr. vlada še slej ko prej po žendarjih za knjižicami družbe sv. Cirila in Metoda. Ta posel je pač kakor navlašč za c. kr. žendarje! — Največja podpora nemških liberalcev v Celovci in drugod je neki dež. predsednik, baron Schmid-Zabierow. Tako hvalo mu poje vsaj nemški liberalni list, ki izhaja v Celovci. — Na Kranjskem so se prijeli z vso skrbjo ameriških trt ter se ustanovi na dež. stroške več vinogradov v Krškem in Kostanjeviškem

okrajih. — Shod slov. dež. in drž. poslancev bode še le o veliki noči in sicer v Ljubljani. Tako ugaja večini izmed njih najbolj, a drugim se zdi to, vsaj za njih letošnje delovanje, vse prepozno. — Lahki so na Primorji prav drzni ter jim ne diše več slov. ali nemška imena krajev, zato jih kar tebi nič, meni nič predstavljajo na svojo laščino. Podgora jim je Montepiede in Dornberg Montespina. — Otroški vrt vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda v Pevmi in v novem času je v njem prav obilo slov. otrok. — V Trstu ima črnogorski knez posej posebnega zastopnika za trgovino. — Ces. namestnik v Trstu, vitez Rinaldini stopa čedalje bolj v stopinje svojega prednika ter gleda brž svojim laškim rojakom skozi prste, sicer bi ne bili tako drzni nasproti slov. prebivalcem v mestu in še bolj tistim po okoličnih vaséh. — Novi škof v Zadru, v Dalmaciji, je tamošnji stolni korar msg. Nakič. — Hrvaški sabor ali dež. zbor snide se v Zagrebu še le dne 20. februarija. Kakor je sedanja večina v saboru, pa je ves sabor odveč, kajti v njem obvelja vse, kar tirja ban ali še bolje, madjarska vlada. — Uzor madjarskih rodoljubov je L. Kossuth in ker biva že čez 40 let v laškem Turinu, zato poroma mokrouha mladež iz Budapešte v prihodnji spomladi tje, da se nauči od njega — domoljubja. Svet pa se vpraša, kaj poreče ogerski minister za uk in bogočastje k tej „božji poti“.

Vunanje države. Kakor se sliši, izide v kratkem nova okrožnica sv. Očeta v Rimu in govorijo v njej sv. Oče o dolžnostih katol. kristijanov v sedanjem času do sv. cerkve. — V drž. zboru Italije je poslanec Cavalotti napovedal neko interpelacijo do vlade, ki se tiče naših uradnikov in pa Italijanov na Primorji in v južnih Tirolah. Možu só menda gg. uradniki preostri nasproti Italijanom, resnica pa je menda, da so le premehki. — Španija ima kralja, ki še šteje le 4 leta in v zadnjih dneh je bil hudo zbolel. Kakor pa se poroča sedaj, ni več straha, da umrje za to boleznijo. — Govorica gre po svetu, da pojde predsednik francoske republike, Sadi-Carnot, te dni v glavno mesto Belgije ter se snide ondi z nemškim cesarjem. Govorica ni čisto neverjetna. Isti predsednik bojda nasvetuje, naj se vse države v Evropi razorožijo, vsaj za polovico dosedanjih stroškov. Nasvet je vsekako dober, toda katera država ga naj izpolni prva? Mož misli, da ne francoska in ne nemška, ampak — druge. Oj modrosti! — Zoper Parnella, vodjo irskih rodoljubov, skovali so njegovi sovražniki novo tožbo in ako ga vsled nje izpozna sodnija, da je kriv, potem bije njegovi slavi zadnja ura. — Berlin, glavno mesto Nemčije, šteje sedaj na 1½ milj. prebivalcev; ima jih torej že precej več, kakor jih je na Dunaji, kjer jih biva kakih

1,250.000. — Ruski car zaupa, da ostane še več let mir po Evropi ter je za to, da si nakupi država le po malem nove puške, ker „ni sile za nje“. — Med Črnogorci, ki so se naselili v Srbiji, nastal je legar in zato bodo jih v Srbiji še težje gledali, kakor že doslej. Doma bi reveži bili gladú, tam pa bodo umirali za legarjem. — Če ima finančni minister v vsaki državi svoje težave, da zmaga za drž. stroške, ima jih turški še vse več. Sedanji je kristijan pa bi rad Turčiji pripomogel do več denarja, toda mož čuti, da ne gre in zato gre raji sam, če mu privoli v to sultan. Doslej še le-ta ni privolil. — Na morji je vselej nevarno; te dni je avstrijska ladija, „Providentia“ na poti iz Carigrada vtonila in so se ljudje na njej kar vsi pogreznili v morje. — Tudi na poti v Ameriko se je pogreznila neka ladija, na kateri je bilo nad 400 kitajskih izseljencev ter so vsi vtonili. — V Braziliji so sedaj že velike zmešnjave in nova republika hoče še tudi nova imena za dneve v tednu in za mesece v letu. Nedelja je „humanidi“ t. j. den ljudi, ponedeljek je „patridi“, t. j. den očetov itd., sobota pa jim je „matridi“, t. j. den mater. Oj slepote!

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnja Ptujška.

(Dalje.)

Posebno pa je župnik Ripšer podpiral reformacijske komisije, katere so od vlade poslance prišle večkrat v Ptuj.

Prva taka komisija, katero je spremljal oddelek nemških in slovenskih vojakov, dospela je v Ptuj dne 15. jan. leta 1600. iz Maribora, kjer je bila v nekaterih dneh izvršila reformacijo, v bližnji Vindenavi pa razdjala luteranski tempelj, šolo in farovž. Župan in svetovalci Ptujškega mesta so šli komisarjem unkraj Dravinega mosta nasproti ter so jim ondi izročili mestne ključe. Od tam so jih spremljali k mestni cerkvi, kjer so čakali nadžupnik in drugi mestni duhovniki z veliko množico meščanov. Po blagoslovu v cerkvi podali so se komisarji takoj v mestno hišo, kjer se je začelo izpraševanje župana Janeza Schwarz-a in svetovalcev. Le-ti so bili vsi verni katoličani.

Drugi den so na vrsto prišli očitni luterani in vsi dvomljivi, za temi pa naslednja dva dni tudi drugi meščani. Okoli 60 jih ni bilo prav katoliških, ampak ali celo, ali deloma krivovernih. Večina teh se je vsled prepričalnih opominov in iz strahu vrnila zopet v naročje sv. katoliške cerkve, ostali pa, ki nikako niso hoteli od nove vere odstopiti, morali so v treh dneh mesto zapustiti in v prognanstvo iti. Kot najbolj zagrizeni luterani v Ptuj so

nam iz ove dobe znani: Janez Grübner, lekar-nik, Krištof Schauer¹⁾ in njegov sin Janez, Tomaž Steibl, lastnik Traneka in Trnovec in nekatere meščanke, zlasti gospa Marenzi.

Dne 19. jan. t. l. so komisarji v pričujočnosti meščanov in okoličanov sežgali ua dominikanskem, minoritskem in mestnem trgu vse krivoverske spise in knjige, kar so jih bili v mestu zasledili. Potem pa so vsi meščani morali priseči, da bodo pravi veri in vladarju zvesto udani ostali. In ko še sta slednjič bila župnik Ripšer in eden izmed meščanov imenovana vladna zastopnika, ki naj bi na to pazila, da se bodo ukazi komisije natanko izvrševali, odšli so komisarji v Slov. Bistrico, kamor so dospeli 20. t. m. opoldne.²⁾

Pa ova reformacija je ostala brez zaželenega sadú. Nekaj časa sta sicer skesanost in strah pred kaznijo še marsikaterega meščana obvarovala pred povratom v krivovero, a že čez pol leta je bilo drugače, kajti človek in v svojih sklepih omahljiv se le prerad nazaj vrne na stare grešne pote in postane potem navadno še hujši, kakor je bil poprej.

Ptujčani vedoči, da komisija ne bode tako zopet v Ptuj prišla, so kmalu otresli ves strah ter so postajali v verskih zadevah od dne do dne bolj mlačni in vsled tega tudi sprejemljivi za vsako zmoto in hudobijo. In ker so se tudi prognanci začeli polagoma zopet nazaj vračati, širilo se je luteranstvo vedno bolj ter je kljubu prizadevanju skrbnega župnika in gorečih dominikanov skužilo že v teku dveh let večino meščanov. Toda tem, kateri so se bili pravi veri odtajili, ni bilo veliko mar za to, je-li njihova vera luteranska, kalvinska ali katera druga. za nje je že to bilo dovolj, da ni bila katoliška. To so najlepše pokazali s tem, da so na nov zvon, ki je bil l. 1602. zlit, dali napraviti in vlti podobe Lutra, Kalvína in Melanchthona. Pri takih razmerah se pač ni bilo čuditi, da je zakotna šola, katero je nek Wagmeister ustanovil, da bi v njej meščanske otroke v luteranskem duhu podučeval, bila kmalu prenapolnjena. Vlada je sicer dala že l. 1603. ovo šolo zapreti, a to razmer ni nikoli zboljšalo, temveč je luterane le razkačilo, da so še bolje razsajali. (Dalje prih.)

Smešnica 3. „Sinko“, zakliče voznik s ceste krčmarju, „sinko, prinesi mi liter vina pa tudi kaj vode!“ Krčmar prinese mu na to liter vina in kupico, da si ga mož va-njo natoči. „He, sinko“, povpraša ga na to voznik, „kje pa je voda?“ „Pri meni“, odgovori krčmar, „pri meni se toči zmerom oboje skupaj“.

¹⁾ Ta je l. 1590. daroval za pokopališče v Vindenavi 8 gld. in za tamošnjega predikanta 3 gld. (J. Orož. I., 322.)

²⁾ Jak. Rosolenz, Gegenbericht, str. 40 in 41.

Razne stvari.

(Darilo.) Nj. veličanstvo, svitli cesar je daroval za novo šolo v Vurberku 200 in za šolo na Gorici 150 gld.

(Pastirski list za duhovnike.) Rav-nokar je izšel in se razpošilja latinski pastir-ski list, v katerem milostljivi knezoškof Mihael pozdravljajo duhovnike lavantinske škofije, ter razpravljajo prelepe angeljske besede: „Čast Bogu na visokosti in mir ljudem na zemlji“.

(Vabilo.) V nedeljo, dne 19. januarija 1890, popoldne ob 1/2 4. uri ima „kmetijska podružnica Vranska“ svoj občni zbor na Vran-skem pri g. Šentaku. Obilne vdeležbe prosi Odbor.

(Kmetško bralno društvo) pri sv. Lovrenci v puščavi priredi v nedeljo, dne 26. prosinca 1890 veselico pri g. Ferd. Kormanu s sledečim vsprejdom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Volitev podpredsednika in treh odbornikov. 3. Govor. Prosta zabava s plesom. Svira godba južne železnice. Začetek ob 5. uri zvečer. Vstop-nina 30 kr. za osebo. K tej veselici vas uljudno vabi Odbor.

(Znamenje omike.) Celjski nemčurji razpošiljajo slov. rokodelcem po okrajih dopis-nice s čudnimi podobami in s še bolj smešnimi besedami. Takošnja je le omika, ki izzori na drevji nemškutarije.

(Potres.) V Šmartnu v Rožni dolini so čutili v torek večer, malo pred pol desetimi po-tres, kakor da bi se bila zemlja od vzhoda proti zahodu dvakrat zagugala.

(Čitalnica.) Pri obč. zboru narodne čit-alnice Ptujске bil je voljen predsednikom dr. Tom. Horvat, odvetnik; odborniki so pa tile gg.: Ferdo Raišp, oskrbnik, sodn. pristav Ant. Klobučar, dr. Ploj, dr. Čuček, dr. Jurtela, od-vetniki, Anton Gregorič, posoj. tajnik, Luka Kunstek, Davorin Cilenšek, profesorja, o. Benko Hrtiš, minor. gvardijan in pristav Langerhole. Odbor volil je podpredsednikom in blagajnikom dr. Jurtelo, tajnikom pa prof. Cilenška.

(Oskrbovalno vzprejetišče) pri sv. Lenartu v slov. goricah je v meseci decembru imelo 118 gostov-potepencev ter je izdalo za-nje 23 gld. 94 kr.

(Obč. odbor.) Na Spodnji Polskavi je izvolil obč. zastop g. Karla Hrastnika, mesarja in veleposestnika v vasi, na novo za župana, in za obč. svetovalce gg. B. Schwendmaiera, A. Samasturja in J. Frangeža. Izvoljeni, po-sebno g. župan so na dobrem glasu skrbnih in miroljubnih mož.

(Poročilo) se je v Mariboru lani 176 parov, porodilo pa se je 801 otrok in umrlo jih je 702 ljudi, največ je umrlo jih pri sv. Mariji Magdaleni, to pa zato, ker je ondi dež. bolnišnica.

(Podružnica) štajarske c. kr. kmetijske družbe v Mariboru ima prihodnjo nedeljo, dne 19. januarija zborovanje ob 9 1/2 uri dopoldne, pri „rdečem ježi“. Ura in kraj nič nista za zborovanje primerna.

(Pojasnenje.) V zadnji šte. 9 januv. se v dopisu iz Laškega, kjer se poroča o zbo-rovanji društva „Fortschritt“, reče, da so k temu „razun nekaj zagrizencev v Celji še tudi komisarja g. Taxa povabili“. Da se ta opazka krivo ne razume, opomnimo, da je komisarja g. Taxa poslalo tje c. kr. okrajno glavarstvo celjsko. Vlada ima namreč pravico ter pošilja na zboro-vanje, posebno političnih društev, svoje za-stopnike, naj pazijo, da društvo ne prestopa postavnih mej.

(Iz Makol) se nam piše: Da se mu odpre, ako trka, pričajo sledeče vrstice. Naša posojil-nica pritožila se je pri c. kr. finančnem rav-nateljstvu, da se naše slov. vloge še zmirom nočejo reševati slovenski. Na to sprejeli smo iz Gradca neposredno nastopni odlok: Št. 11.451. Naj prejme cenjena posojilnica v Makolah. Na Vašo pritožbo dne 13. junija 1889 se je c. kr. okrajnemu glavarstvu naročilo, da Vašo vlogo de pr. 29. aprila 1889, zadevajočo povrnitev opločane dohodarine takoj v slovenskem jeziku reši. C. kr. finančno ravnateljstvo v Gradci, dne 11. avgusta 1889. Ta ukaz priča nam, da so v Gradci višja oblastva nepristranska in pravična, dokler se to ne godi povsod tako.

(Novi goldinarji) izdajo se vendar-le že v malem času in tako imamo potem lahko koj troje vrst tega papirja.

(Učiteljstvo.) G. Ivan Muršec, nadučit-elj pri sv. Martinu pod Vurberkom, pride za nadučitelja k sv. Martinu pri Slov. Gradci, g. Leop. Potočnik pa za nadučitelja k sv. Martinu pri Vurberkuin g. Ivan Farkaš v Cirkovicah. G. Fr. Brence pa je dobil mesto učitelja na Hajdinji.

(Duhovske spremembe.) Č. g. Armin Kapus, kaplan v Žitalah, gre na enako mesto v Pilštanj in od ondt pride č. g. Štefan Pivec na njegovo mesto. Č. g. Fr. Korošec, kaplan na Planini, pride v Cirkovice.

Loterijne številke:

Trst 11. januarija 1890:	6, 21, 49, 73, 83
Line „ „ „	85, 46, 5, 65, 72

Slomšekovi

zbranih spisov IV. knjiga: **različno blago** (I. del. šola in odgoja str. 180; II. del: nar. politika in pa narodno gospodarstvo str. 183—354; III. del: razna pod-nena tvarina str. 357—428) dobiva se izvod po 1 gld. pri izdajatelju: M.h. Lendovšek, župnik v Makolah (Maxau bei Pöltschach.)

III. knjiga: **životopisi** str. 397. pa po 70 kr. Po ravnoisti ceni tudi po vseh slov. bukvarnah! Prva in druga knjiga sta pošli. **Val. Orožnovih** pesnij je še nekol-iko izvodov na prodaj po 40 kr. Pete knjige: „**Slomš. pastirski listi**“ ni moči izdati, dokler niso za III. in IV. tiskovni stroški poravnani!

Št. 6355.

Razglas.

3-3

Ker je visoko c. kr. namestništvo z razglasom z dne 5. listopada t. l. št. 24627, po tej mestnej občini naprošeno preloženje tukaj obstoječih živinskih sejmov odobrilo, bodo se zanaprej vršili v Celji letni in oziroma živinski sejmji tako le:

Prvi torek mescev prosinec (Jänner), svečan (Februar), mali traven (April) in veliki traven (Mai) živinski in konjski sejmovi, na sredo-postno soboto, potem dne 21. vinotoka (Oktober) in 30. listopada (November) letni in ob ednem živinski in konjski sejmovi.

Ako je eden teh dnevov nedelja ali praznik, vrši se sejem prihodnji delavnik.

Kar se s tem v splošno znanje prijavi.

Kdor hoče poslovati za občekoristno stvar

ter si pri tem zaslužiti denarja,

pošlje naj svoj naslov v zaprtem zavitku, na kateri naj zapiše, „občekoristna stvar“, upravnštvu tega lista. 1-3

Priporočba.

Več tisoč lepih 4-5 letnih sadnih drevesc najboljih vrst, priporočba po nizki ceni Jože Janežič na Bizeljskem pri Brežicah.

Občinski zastopi in šolska vodstva dobijo cepiče zastonj. 6

Mladenič,

kateri ima veselje se štacunarskega učiti, in je najmanj 14 let star, ter je ljudsko šolo dobro izvršil in zdrave, močne narave, se sprejme pri

M. Berdajs-u
v Mariboru.

Prosta brizgalnica

s štirimi kolesi, lepo popravljena in kotel za žganjarijo za eden hektoliter tropin se po ceni odda pri

1-5 Janezu Denzel v Mariboru.

Važno za čast. duhovščino in cerkvene predstojnike!

V Šmarji pri Jelšah prodaja se po izvanredno znižani ceni 8 steklenih lustrov in 4 enakih svečnikov iz zapuščene Žusem-ske glažute, Kupci blagovolijo naj se obračati do

Roka Šket,

krojača v Šmarji.

3-3

Priporočba.

Priporočam svoje lepo izdelane bakrene

Vakuum-

Peronospora - brizgalnice

z zahlopko in z bakrenim vedrom,

komad 16 gld.

Na ogled pri

Albertu Fiebiger,

kotlar-ju, Koroške ulice števil. 5

v Mariboru. 1-3

Potrebno za hišo in pisarno!

V tiskarni sv. Cirila v Mariboru je ravnokar izšel in se dobi

Slovenski koledar 1890.

za steno.

Cena 20 kr., po pošti 5 kr. več.

Tiskan v treh barvah!